

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 31.

Torsdagen den 1 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 28 och 29 i denna månad samt två protokollsutdrag för sistnämnda dag.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål;

N:o 23, om lagstadganden angående rätt till borgerligt äktenskap för vissa inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar; och

N:o 24, angående förändrad lydelse af 47 § i konkurslagen den 18 September 1862.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden och memorial, nemligen från.

Stats-Utskottet:

N:o 33, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar;

N:o 46, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående bildande af en jernväghypoteksfond, dels väckta motioner angående beredande af ökad förlagskapital åt den inhemska industrien, bevil-

jande af räntegaranti för jernvägsobligationer samt inköp af enskilda jernvägar, äfvensom angående verkställande af en utredning i fråga om förvärfvande för staten af med statsbanorna i samband stående enskilda jernvägar;

N:o 47, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å Stats-Utskottets utlåtande N:o 42, angående ny lönestat för Kammarätten;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 3, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan, att kostnader, föranledda af framställningar till främmande regeringar rörande förbrytares utlemnande, måtte bestridas af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll;

N:o 4, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af särskilda läroplaner för den klassiska och den reala linien vid rikets allmänna läroverk;

hvarefter Kammararen, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammararen åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 2 Maj.

Kammararen sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 1 i denna månad och protokollet för den 23 sistlidne April.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 33, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 46, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående bildande af en jernväghypoteksfond, dels väckta motioner angående beredande af förökadt förlagskapital åt den inhemska industrien, beviljande af räntegaranti för jernvägsobligationer samt inköp af enskilda jernvägar, äfvensom angående verkställande af en utredning i fråga om förvärfvande för staten af med statsbanorna i samband stående enskilda jernvägar.

Vid föredragning af Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 47, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å Stats-Utskottets utlåtande N:o 42, angående ny lönestat för Kammarrätten, blef den föreslagna voteringspropositionen af Kammaren godkänd.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts sistlidne dag bordlagda utlåtanden:

N:o 3, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan, att kostnader, föranledda af framställningar till främmande regeringar rörande förbrytares utlemnande, måtte bestridas af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll; samt

N:o 4, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af särskilda läroplaner för den klassiska och den reala linien vid rikets allmänna läroverk;

hvarefter Kammaren, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att de nu för andra gången bordlagda ärenden skulle uppföras nederst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 26 och 28 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om inteckning i jernväg och i sammanhang dermed erforderliga författningar.

*Lagförslag om
inteckning i
jernväg.*

Herr Talmannen hemställde, att de under litt. a, b, c, och d intagna lag- och förordningsförslag skulle paragrafvis genomgås samt Utskottets öfverst å sidan 19 i utlåtandet förekommande hemställan sist tagas under pröfning; hvilket bifölls.

litt. a.

§ 1.

Lagförslag om
inteckning i
jernväg.
(Forts.)

Herr Lindgren: Då jag varit den ende inom Utskottet, som afstyrkt bifall till detta förslag, ber jag att med några få ord få angifva skälen för min mening.

För det första har det syntts mig att förslaget är allt för inveckladt och svårfattligt, hvilket alltid måste anses såsom ett fel hos en lag, i synnerhet en så vigtig lag som den ifrågavarande. Vidare anser jag, att detta förslag, om det blefve upphöjdt till lag, skulle föranleda otroligt många omgångar, kostnader och besvär och det oakadt i många fall icke leda till det åsyftade målet. Förslaget kan därför i min tanke i viss mån sägas vara opraktiskt och såsom sådant oantagligt. — Dessutom är det behäftadt med en omständlighet och vidlyftighet, som allt för mycket häntyder på dess tyska ursprung.

Jag skulle kunna äfven i detalj anföra åtskilliga omständigheter mot förslaget, men då detsamma redan är af Andra Kammaren förkastadt, inskränker jag mig att yrka afslag derå.

Herr Ribbing, Sigurd: Det kan möjligtvis, såsom också den föregående ärade talaren antydde, synas vara mindre af behovet påkalladt att i denna Kammare yttra något om det föreliggande förslaget, då detsamma redan fallit i Andra Kammaren och således för denna riksdag icke kan leda till något positivt resultat. Men jag ber likväl att i detta afseende få yttra den mening, att Första Kammaren nu bör uttala sin åsigt i saken, ty man bör komma ihåg, att förslaget är tillkommet efter en i de kraftigaste ordalag affattad skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan att han ville *så fort möjligt är* låta utarbета ett sådant lagförslag. Denna skrifvelse föregicks dessutom, såsom Kammaren äfven torde hafva i sitt minne, af ett mer än engång mot Regeringen uttaladt klander därför, att Regeringen icke långt förut framlagt förslag till lag i en så trängande angelägenhet som inteckning i jernväg vore. Efter sådana uttalanden från Riksdagens sida, bestämdast från denna Kammare, synes mig, såsom sagdt, skäl vara att, då Regeringen nu framlagt ett förslag, Kammaren deröfver yttrar sig, fastän det denna gång icke kan leda till något positivt resultat.

Redan inom Utskottet anmärktes, såsom ock visar sig af de vid betänkandet fogade reservationer samt af den föregående talaren blifvit framhållet, att Kongl. Maj:ts, i allt hufvudsakligt af Utskottet tillstyrkta, förslag skulle lida af en viss svårfattlighet, vara onödigt vidlyftigt samt medföra omgångar, kostnader och besvär; hvarför man också, såsom ett slags motstycke till förslaget och såsom utmärkande sig fördelaktigt framför detsamma i nämnda hänseenden, påpekat det utkast till förslag, som blifvit afgifvet af Justitierådet Almqvist och är upptaget i det Högsta Domstolens protokoll, som finnes Kongl. Maj:ts Proposition bifogadt. Detta utkast, äfven om det skulle behöfva en viss utarbetning, har onekligen fördelen af en mycket större korthet och enkelhet samt skulle äfven medföra mindre omkostnader och besvär än föreliggande förslag: det kan icke förnekas. Men frågan är blott, hvarpå dessa fördelar bero, eller hvilka skälen äro dertill att utkastet har en större enkelhet och skulle medföra mindre omgång. Hvad är orsaken dertill? Är det blott oförmåga hos den komité, som uppgjort det andra försla-

get, och Kongl. Maj:t, som framlagt det, att fatta sig kortare och enklare? Enligt min tanke är detta alldeles *icke* händelsen; utan den större kortheten och beskaffenheten att medgifva en skyndsammare behandling af hithörande ärenden, som vid första påseendet synes utmärka Justitierådet Almqvists utkast till lagförslag till dess fördel, beror på uteslutningar i sak, af rättsbestämmelser och vilkor för in-tecknings erhållande, hvilka uteslutningar efter mitt förmenande äro så betänkliga, att jag vid jemförelse obetingadt vill förorda och rösta för det föreliggande förslaget, låt vara att det är något inveckladt, låt vara att det i vissa fall medför omgång och svårigheter, hvilka dock äro betingade af det säkrare rättsförfarandet, som i detsamma stadgas.

I afseende på föreliggande ärendes historik ber jag att få erinra, att Lag-Utskottet på grund af afgifna motioner först framställde ett förslag till lag om erhållande af säkerhet för lån i jernväg medelst in-teckning. Detta förslag antogs af Riksdagen, men blef icke fast-stäldt af Kongl. Maj:t på den grund, att sådana anmärkningar der-
emot blifvit i Högsta Domstolen gjorda, att Kongl. Maj:t fann sig icke kunna godkänna förslaget. Sedermera framställde Lag-Utskottet åter, med anledning af gifven motion, ett annat förslag om beredande af säkerhet för borgenärerne medelst förmånsrätt i jernvägen. Detta förslag föll i båda Kamrarne, och jag får för min del säga, att jag anser, att förslaget föll på goda skäl. Det återstod således, när ett nytt förslag efter Riksdagens ifriga önskan skulle utarbetas, att grunda det-samma på principen om in-teckning i jernväg såsom säkerhet, men på samma gång söka undvika de felaktigheter och brister, hvilka förra gången föranledt Högsta Domstolens afstyrkande utlåtande. Betraktar jag då det af komiterade uppgjorda och efter några modifikationer af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, förefaller det mig, som om de anmärkta bristerna eller stötestenarne blifvit undanröjda, så vidt sådant varit möjligt vid ett ärende af den beskaffenhet som detta.

Såsom bekant hafva mer än en gång under diskussionen om in-teckning i jernväg i Riksdagens Kamrar blifvit yttrade tvifvel, huru-vida en lag, som medgäfvit sådan in-teckning, öfverhufvud taget vore lämplig och kunde affattas utan allt för stora oegentligheter i för-hållande till allmänna rättsgrundsatser; och jag erkänner villigt, att jag varit och ännu är bland de tviflande i detta hänseende. Men här-om är ju nu ej längre fråga. Kongl. Maj:t har icke af egen impuls framlagt detta förslag. Det är Riksdagen, som begärt detsamma; och Riksdagen har då närmast att tillse, att svårigheter och oegentligheter, så vidt ske kunnat, blifvit undvikna. Att så skett, erkännes af Hög-sta Domstolen, enligt hvad dess protokoll utvisar, och en af dess leda-möter, Justitierådet Almqvist, har blott, utan att principiellt ogilla eller underkänna det framlagda förslaget, ansett att ett enklare sådant kunde åstadkommas. Den hufvudsakliga svårighet, som vid det förra, på in-teckningsförfarandet grundade lagförslaget af Högsta Domstolen anmärktes, var, att förslaget innehöll rätt att erbjuda och erhålla in-teckning i en sak, som ännu icke fans till. Sakrätt i en sak, som ännu icke existerar, ansågs med skäl vara en orimlighet. Jorden för jernvägen kunde icke in-tecknas, då icke eganderätten till densamma

*Lagförslag om
in-teckning i
jernväg.
(Forts.)*

Lagförslag om
inteckning i
jernväg.
(Forts.)

var styrkt, och lika litet kunde sjelfva jernvägen såsom ett adpertinens till jorden utgöra föremål för sakrätt, då den ännu ej var byggd. När åter frågan förekom i Riksdagen och det der påyrkades, att inteckning icke skulle kunna beviljas förr än det fans en sak att bevilja inteckning uti; då var den hufvudsakliga anmärkningen deremot den, att — förutom den stora tidsutdrägt, som en föregående relaxation af alla jordbitar från inteckning, m. m. skulle, försenande företagets verkställande, medföra — den, som vill bygga jernväg, behöfver låna penningar redan för att börja företaget och är således föga hjälpt med att kunna erbjuda inteckning, sedan jernvägen är färdig, ty då blir den aldrig färdig, emedan ingen enskild person eller bolag kan ega tillgång att utan lån anskaffa de för ett så stort företag behöfliga medel. Detta är den svårighet, hvarpå frågan hängt upp sig. Nå väl! Komitén och Kongl. Maj:t hafva nu löst denna svårighet så, att det föreslagits stadgande af allmänt gällande laga former för förvärfvande af fasta till den jord, på hvilken jernvägen skall byggas, för att denna egendom skulle vara befintlig innan inteckningen meddelades och för att man med säkerhet skulle veta gränserna och omfattningen af densamma och det icke vid intecknings beviljande endast skulle i allmänhet heta, att jordens gränser komme att utstakas i den och den riktningen eller dylikt. Men för att icke desto mindre kunna bereda dem, som ville bygga jernväg, enskilde personer eller bolag, en möjlighet att erbjuda någon säkerhet för ett lån, innan jorden var förvärfvad och jernvägen färdig, har, för det andra, föreslagits, att en provisorisk förmånsrätt skulle kunna erbjudas och erhållas i mark, byggnader och materiel, intill dess man med allt detta kommit så långt, att det kunde utgöra föremål för den sakrätt inteckning innefattar. Derigenom är således en möjlighet beredd för en jernvägsbyggare att erbjuda en säkerhet, som visserligen icke är så god som inteckning, men som utgör det enda möjliga, när saken, hvori inteckning skall ske, ännu icke är färdig.

På nu nämnda sätt äro i det föreliggande förslaget båda stötestenarne, å ena sidan rättsvidrigheten af inteckning i en obefintlig sak och å andra sidan svårigheten att bygga jernväg förr än man fått låna penningar och därför kan erbjuda säkerhet, så vidt jag kan se och såsom Högsta Domstolen förklarar, på det enda i sådant fall möjliga sätt lösta. Och häri ligger efter min tanke en hufvudsaklig förtjenst hos förslaget, principiellt taget. Sant är, att det nu nämnde, i den föreslagna lagen föreskrifna förfarandet medför behöfet att i lagen antaga en hel hop stadganden om sättet att gå till väga vid de ofta rätt invecklade åtgärder, som fordras för att relaxation af de för jernvägen behöfliga jordbitarne från de inteckningar som kunna gravera de egendomar, hvarifrån de äro afsöndrade, och öfverhufvud för att kunna lagligen styrka eganderätten till dem och vinna lagfart; liksom ock att detta förfarande medför omgång och besvär. Men frågan är blott, huru dessa olägenheter skulle kunna undvikas utan att förslagets ofvan omnämnda, principiella förtjenster skadades eller ginge förlorade. Väl har Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med komiterades framställning föreslagit i ett öfvergångsstadgande beträffande

de jernvägar, som redan äro byggda, att eganderätten till marken skall anses vara lagligen styrkt genom utfärdad så kallad ediktalstämning, enligt hvilken de, som förmena sig hafva någon slags rätt i afseende på marken, få inom viss tid anmäla sig och, om de det försumma, jernvägsegarnes eganderätt till marken anses styrkt. Kort sagdt, man har här föreslagit ett summariskt tillvägagående för styrkande af eganderätten, men nemligen såsom öfvergångsstadgande och beträffande de jernvägar, som redan äro byggda på mark, hvaraf deras egare äro i faktisk och oqvald besittning. Detta summariska förfarande skulle nu enligt Justitierådet Almqvists förslag få användas i fråga om *alla* jernvägar och i sjelfva lagen om inteckning i dessa intagas; och onekligt är, att sälunda en förkortning så i lagen som i proceduren skulle åstadkommas. Men dervid må väl frågas, om tillräckliga skäl finnas för antagande af ett sådant förslag. Hvarför skola de laga formerna för förvärfvande af inteckning i detta fall vara andra, mera beqväma, men mindre säkra och fasta än formerna för förvärfvande af inteckning i andra fall?

Lagförslag om
inteckning i
jernväg.
(Forts.)

Det enda svar, jag på en sådan fråga kan finna, är: för att jernvägsbyggaren hastigt må kunna erbjuda säkerhet för de lån, han behöver. Men denna fördel skulle, såsom redan är nämndt, ju vinnas redan genom den föreslagna förmånsrätten intill dess inteckningen kan erhållas. Vill man härvid anmärka, att *denna* säkerhet är mindre god än den, som vinnes genom inteckning, så må väl så vara. Men för afhjelpande af *den* olägenheten är priset för högt, om det skall bestå i att bereda dem, som vilja bygga jernväg, en fördel, som icke tillkommer alla i likartadt fall, medelst en undantagslagstiftning från hvad som ansetts och gäller såsom de bästa och för rättens bevarande säkraste legala formerna i allmänhet. För medgifvande af ediktalstämning såsom laga form att styrka eganderätten till mark, hvarå jernväg nu redan är byggd, finnas tvänne skäl, som deremot saknas när frågan är att börja ett ännu ej till stånd kommet jernvägsföretag: det ena, sjelfva faktum att en jernvägs egare *äro* i oqvald besittning af marken, som innebär en stark presumtion för att besittningen är laglig; och det andra, att det medgifna summariska förfarandet i sådana fall har ett slut, kommer att upphöra såsom lagstadgande så snart egarne af de redan befintliga jernvägarne, till hvilka det är inskränkt, hafva begagnat sig deraf.

Dessa äro efter min uppfattning de allmänna synpunkterna och den allmänna karakteristiken af föreliggande förslag. Jag för min del vill på grund häraf och under förklaring att, då Riksdagen och särskildt denna Kammare så otvetydigt uttalat sin önskan att få en lag om inteckning i jernväg, och Kongl Maj:t skyndsamt framlagt förslag i ämnet, detta framlagda förslag till sina allmänna grunder är så väl affattadt som det är möjligt, när fråga är om en så kinkig sak som denna — kinkig derigenom, att det är så liten del af jernvägen, som i verkligheten utgör fast egendom — tillstyrka bifall till denna nu föredragna första, saken i allmänhet konstituerande och bestämmande paragraf.

Lagsförslag om
inteckning i
jernväg.
(Forts.)

Herr vice Talmannen: Den näst föregående talaren har redan erinrat om de öden denna fråga rönt vid sin föregående behandling, och huruledes försöken att på summariskt sätt lösa frågan om säkerhet i jernväg strandat, den ena gången mot Högsta Domstolens och Kongl. Maj:ts betänkligheter och den andra gången mot Riksdagens egna betänkligheter. Redan i detta förhållande lärer ligga ett tillräckligt skäl för angelägenheten att egna någon uppmärksamhet åt ett förslag, som försökt att försona de juridiska betingelserna med de praktiska behofven. Komitén, som utarbetat detta förslag, har utgått från den åsigt, att detta mål icke kunde vinnas på annat sätt än genom att skilja mellan de jernvägar, som redan finnas, och de, hvilka hädanefter uppstå. De, som redan finnas, hafva i många fall erhållit sin jord med förbiseende af så många af de gällande föreskrifterna för reglerande af fastighetseganderättsförhållandena, att det vore alldeles omöjligt att utsträcka lagens verkningar till dem utan att medgifva ett summariskt förfarande för att betrygga deras eganderätt. Det är därför som ediktalstämning blifvit föreskrifven såsom ett öfvergångsstadgande för de redan befintliga jernvägarne.

Deremot fans ingen nödvändighet att utsträcka detta undantagsförfarande till de jernvägar, som hädanefter uppstå eller som äro under byggnad, ty skyldigheten att lagfara med fast egendom gäller lika väl för jernvägar som för andra enligt gällande lag. Skyldighet att lagfara med de parceller, som en jernväg måste tillägna sig, finnes redan förut, och något skäl att borttaga denna skyldighet fans icke. För bolagens trygghets skull är likaledes alldeles nödvändigt att bereda säkerhet för de inteckningar, som vidlåda de fastigheter, från hvilka parcellerna äro afsöndrade. Om det förfaringssätt iakttages, som i expropriationslagen är stadgadt och alldeles icke förutsätter den omgång och de kostnader, som förfarandet genom nämnd medför, och som lika väl kan tillämpas i händelse af frivilligt aftal om köpeskillingen för exproprierad mark, så blifva verkligen icke svårigheterna att döda inteckningarne så stora, som de under andra förhållanden skulle vara. Jag tror således för min del, att man är oberättigad att säga, att förslaget är så inveckladt, att det i praktiken kommer att medföra hardt när ööfvervinnerliga svårigheter.

Komiterade hafva vidare i förslaget upptagit två olika slags företrädesrättigheter, i hvilka man likaledes velat se något inveckladt, nemligen förmånsrätt intill dess det lyckats ordna eganderättsförhållandena och följaktligen att vinna sådan ställning, att inteckning kan medgifvas, och sedermera inteckning. Detta är efter min tanke så viktigt, att jag för min del tror, att den ärade Kammarens ledamöter böra tänka två gånger innan de lyssna till det förslag, som en reservant upptagit och som just utesluter denna fördel. Det är nemligen för mig alldeles uppenbart, att det är omöjligt för jernvägsbolagen, åtminstone för dem som skola bygga mera omfattande jernvägar, att vara försedda med egna medel till den utsträckning, att de kunna fullfölja byggandet intill dess de reglerat eganderättsförhållandena för hela linien; och innan eganderätten för hela linien är ordnad, kan

icke heller lagfartsförfarandet och inteckningsförfarandet enligt det af reservanten upptagna förslaget erhållas.

Det är alldeles gifvet, att hvilket bolag som helst, som vill gå tillväga med någon varsamhet, måste förse sig med penningar innan arbetet fortskrider så långt, ty annars kan lätt hända, att bolaget blifver utan dem just i den stund då de bäst behöfvas. Följaktligen tror jag, att detta dubbla förfaringssätt är alldeles oeftergiftigt om man vill hafva en säkerhet i jernväg, som skall i det praktiska något gagna.

Jag skall icke för närvarande upptaga Kammarens tid längre. Jag anhåller för min del vördsamt om bifall till förevarande paragraf och ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att ett sådant bifall är för frågans framtida lösning af den allra största vikt, fastän Andra Kammaren afslagit lagförslaget, och denna Kammares beslut således icke vid denna Riksdag kan blifva *Riksdagens*.

Herr Lothigijs: Mot Kongl. Maj:ts förevarande af Lag-Utskottet tillstyrkta lagförslag har den reservant inom Utskottet, hvilken nu här i Kammaren yrkat afslag å detsamma, hufvudsakligen anmärkt, att det skulle vara alltför inveckladt och för jernvägsegare vålla allt för stor omgång och kostnad att fullgöra de föreslagna vilkoren för vinnande af inteckning, hvaremot reservanten funnit det af en ledamot af Högsta Domstolen, Herr Justitierådet Almqvist, uppgjorda utkast till lag vara framför Kongl. Maj:ts förslag utmärkt genom korthet, klarhet och enkelhet. Med erinran, att Herr Justitierådet Almqvists förslag, hvilket endast är ett utkast till lag, skulle genom utarbetning i detaljerna och tillägg af alldeles nödvändiga bestämmelser, till exempel angående intecknings dödande i de fall då fordringsbeviset förkommit, med flera, blifva icke obetydligt förlängdt, ber jag få fästa uppmärksamhet derpå, att detta förslag i öfrigt för dess korthet, klarhet och enkelhet har att tacka den omständighet, att enligt detsamma jernvägsegarens eganderätt till jorden skulle kunna ådagaläggas och vinna fastställelse samt äldre panträtter i jorden undanrödjas genom ett enkelt ediktalförfarande, hvarigenom jernvägsegarens åtgärder för att styrka sin eganderätt till jorden och att densamma ej häftar för inteckning för fordran förmenats kunna medhinnas på så kort tid, att den provisoriska förmånsrätt, som blifvit föreslagen i det Kongl. förslaget, ansetts öfverflödig, hvarjemte särskilda stadganden om förmånsrätt i jernvägens rörliga materiel icke funnits nödiga, enär materielen skulle betraktas såsom fastighet och inteckning gälla i den liksom i den fasta egendomen. Hvad nu först beträffar förslaget derom, att eganderätten till jord skulle kunna styrkas genom ediktalförfarande, så skulle, enligt det af reservanten förordade förslag, icke erfordras annat för jernvägsegaren för att styrka eganderätten, än att han vid Stockholms Rådstufvurätt uppgåfve den jord, af hvilken han för jernvägsanläggningen hade för afsigt att sätta sig i besittning, och erhöle offentlig stämning på alla dem, som kunde hafva något att anmärka mot besittningstagandet. Derest den verkliga egaren till jorden eller innehafvare af panträtt deri försummade att inom den i

Lagförslag
om inteckning
i jernväg.
(Forts.)

Lagförslag
om inteckning
i jernväg.
(Forts.)

stämningen utsatta tid framställa anmärkning, så skulle de vara af med sin rätt till jorden. Sådant lærer svårligen kunna anses öfverensstämma med allmänna rättsprinciper eller med dem, som äro antagna i vår rätt. Det torde vara nödvändigt att hålla derpå, att den, som vill åtkomma och förvärfva annans egendom, får vidtaga annan åtgärd än att låta utfärda ediktalstämning på egaren, som derefter skulle nödgas att genom anställande af rättegång värja sin rätt. Väl innehåller Kongl. Maj:ts förslag, såsom ett *öfvergångsstadgande*, rätt för egare af redan befintlig jernväg att genom ediktalstämning styrka sin eganderätt till jorden och att den ej häftar för in-teckning, men denna nödfallsutväg, grundad derpå att dessa jernvägsegare, som faktiskt innehafva jorden, skäligen kunna presumeras hafva *förvärfvat* jorden, om de än underlåtit att dervid iakttaga sådana former, att de i den ordning, lag i allmänhet stadgar, kunna styrka sin eganderätt, är dock väsentligen olik det af reservanten förordade förfarande, enligt hvilket ediktalstämning skulle i lagstiftningen införas såsom ett för en obestämd framtid gällande, så att säga ordinarie, sätt att förvärfva eganderätt till fast egendom.

Men äfven om ett sådant sätt att gå till väga skulle kunna godkännas i lag, så blir, enligt mitt förmenande, icke, såsom reservanten antagit, stadgande om en provisorisk förmånsrätt öfverflödigt. Det åtginge ju nemligen först ett år, under hvilket den offentliga stämningen skulle vara anslagen, och sedermera längre eller kortare tid, under hvilken de tvistefrågor, som på grund af stämningen blifvit anmälda, skulle pröfvas och afgöras. I de flesta fall torde ej kunna antagas åtgå kortare tid än två år för eganderättens styrkande så, att in-teckning kunde beviljas; men för vanliga, icke allt för storartade, jernvägsföretag åtgå icke mer än två år för hela anläggningen, och, såsom erfarenheten visar, lærer väl icke något bolag finnas, som med egna medel kan fullborda den afsedda jernvägen, utan här i landet måste jernvägsbyggare fortfarande såsom hittills redan under byggnadstiden skaffa sig lån. Men, enligt omnämnda utkast till lag, skulle jernvägsbyggare ej kunna bereda sina långifvare säkerhet i jernvägen förr än eganderätten blifvit styrkt, hvartill, såsom ofvan är nämndt, i allmänhet kan antagas åtgå ett par år. Stadgande om provisorisk förmånsrätt synes mig alltså i en lag om säkerhet i jernväg vara nödvändigt.

Hvad som vidare förenklar det af reservanten förordade lagförslaget är, att det icke innehåller särskildt stadgande om förmånsrätt i materielen. Denna anses såsom adpertineus till den fasta egendomen och in-teckningen i fastigheten gäller äfven i materielen. Det synes mig dock icke öfverensstämmande med våra rättsbegrepp, att lösegendom, som icke ens alltid hålles kvar på samma ställe, utan kan befinna sig den ena dagen i Skåne och den andra i Norrland, skall anses såsom fast egendom.

Om, såsom jag sökt visa, ediktalförfarande icke bör medgifvas i fråga om jernvägar, som hädanefters anläggas, och om stadganden an-gående så väl provisorisk förmånsrätt under byggnadstiden som äfven särskild förmånsrätt i rörlig materiel och inventarier icke kunna ur

lagen uteslutas, vågar jag uttala den mening, att lagen, så vida den skall uppfylla anspråken på nödig fullständighet och tydlighet, icke kan blifva kortare och enklare än det Kongl. förslaget.

I afseende på den uttalade fruktan därför att fullgörandet af de villkor för inteckning, hvilka lagförslaget innehåller, skulle vålla jernvägsegare allt för stora besvär och kostnader, får jag erinra, att den åtgärd, hvilken i detta hänseende utan tvifvel är den besvärligaste, nemligen lagfart å de i jernvägen ingående särskilda jordparceller, redan är såsom en ovilkorlig skyldighet föreskrifven i Kongl. förordningen om lagfart å fast egendom den 16 Juni 1875. Något skäl att nu upphäfva det genom nämnda förordning efter moget öfvervägande i lagstiftningen införda stadgande derom, att alla fång å fast egendom skola lagfaras, har mig veterligen ej blifvit anfördt. Den inskrifningsåtgärd, jernvägsegaren efter erhållen lagfart har att iakttaga, synes, så vida jernvägen i sin helhet skall kunna intecknas vid en enda domstol, vara alldeles oundviklig och medför föga besvär för jernvägsegaren; och hvad kostnaderna beträffar, äro dessa uti det vid komiterades betänkande fogade förslag till ändringar i expeditiöntaxan föreslagna till så måttliga belopp, att någon klagan öfver desamma ej kan förväntas.

För egaren till de redan existerande jernvägarne bereder den föreslagna lagen möjlighet att på laglig väg ådagalägga sin eganderätt till den jord, de innehafva, samt att få densamma befriad från äldre pant-rättsinnehafvares anspråk. Visserligen hafva jernvägsbolagen sedan början af 1876 varit skyldige att lagfara med den jord de förvärfvat, men jag har all anledning att förmoda, att högst få fullgjort denna skyldighet. Det besvär, dessa jernvägsegare finge vidkännas för jernvägarne inskrifning, skulle efter mitt förmenande vida uppvägas af den stora fördelen för dem, att få sin eganderätt fastställd, hvarigenom framtida tvister kunde undvikas. Ännu hafva ej så många år förflutit sedan aftal om jernvägsjord blifvit uppgjorda och i de tvister derom, som nu uppkomma, kunna jernvägsegarne lätt nog försvara sin eganderätt, men i framtiden, sedan vittnen och andra, som om jorduppgörelserna nu kunna lemna upplysningar, hunnit dö undan, kan sådant blifva nästan omöjligt.

Då, såsom af föregående talare förut erinrats, Riksdagen för ett år sedan i skrifvelse till Kongl. Maj:t förklarar det vara af största vigt, att en lagstiftning om säkerhet i jernvägar så snart som möjligt komme till stånd, vågar jag antaga, att denna Kammare icke skall motsätta sig det nu föreliggande lagförslagens antagande, på ett sådant skäl, som det hittills anförda eller att alltför stort besvär och kostnad skulle ådragas jernvägsegarne genom den föreslagna lagen. Jag instämmer alltså i afseende å nu föredragna 1 § med dem, som yrkat bifall till densamma.

Friherre von Essen: Ehuru denna lag blifvit grundligen aflifvad i Andra Kammaren, tror jag att det är af vigt, att den här erhåller en hederlig begrafning. Något annat kan icke unnas densamma, men jag anser, att begrafningen bör blifva af den beskaffenhet, att den verk-

*Lagförslag
om inteckning
i jernväg.
(Forts.)*

Lagförslag
om *inteckning*
i *jernväg.*
(Forts.)

ligen lemuar minne efter sig till kommande år, så att det må blifva bekant för vederbörande hvilka tankar här gjort sig gällande i afseende å lagen. Det låter äfven tänka sig, att beslutet i Andra Kammaren blifvit fattadt så snart och hastigt sedan viktiga frågor upptagit Kammarens tid, att en del af Kammarens ledamöter icke fullt satt sig in i lagen, utan togo mera intryck af de talare, som uppträdde mot densamma, än de i annat fall gjort. Jag tillåter mig att supponera något sådant och antager på grund deraf, att om kraftigare uttalanden ske här till försvar för lagen, så kan detta hafva ett gäneligt inflytande i afseende å frågans behandling ett kommande år.

De väsentligaste skälen, som i Medkammaren framhöllos mot lagens antagande, har man i tidningarne sett uppgifvas, och jag ber att få upptaga några af dem, hvilka jag tror hafva haft en ganska stor betydelse för frågans utgång i Andra Kammaren. En talare ansåg, bland annat, att det vore orimligt att lagfart skulle ega rum med den jord, jernvägsbolagen förvärfva, vid *en* Rätt, och inteckning sökas vid *en annan* Rätt, som af Kongl. Maj:t skulle bestämmas efter ansökan af bolagen. För min del kan jag icke finna något onaturligt i detta. Ingenting kan väl vara naturligare, än att lagfarten måste ske vid den Rätt, hvarunder jorden är belägen, och likaså kan väl intet vara naturligare, än att en inteckning, som afser en hel jernvägssträcka, beviljas vid *ett* forum, hvilket antagligen i de flesta fall blir bolagets, ty att detta forum må blifva det, hvartill inteckningsärendena skola höra, lära bolagen nog komma att begära, och då blifver det väl så af Kongl. Maj:t fastställt. Jag kan icke tänka mig att något sådant skulle medföra den fara, som en talare i Medkammaren uppgifvit, eller att det skulle för allmänheten blifva svårt att få reda på, till hvilken domstol den skall vända sig i fråga om inteckning; ty att få kännedom om bolagets forum möter ingen svårighet.

Den omgång och de svårigheter, som det framlagda förslaget skulle orsaka de bolag, hvilkas jernvägar redan äro byggda, äro, såsom en talare visat, ganska ringa till följd af den dem förunnade rätt till ediktalstämnings utfärdande. Man kan också säga, att flertalet af de jernvägar, som komma att uppstå här i landet, redan äro färdiga, och, som sagdt, derest de vilja begagna sig af de fördelar, lagen erbjuder dem, må de vidkännas något besvär. Men, säga andra talare, lagen erbjuder inga fördelar, som i jernvägarnes intresse äro antagliga. De skulle icke hafva någon nytta af en sådan lag. Ett sådant påstående är för mig åtminstone alldeles oförklarligt. Det bolag, som har större skulder, än det förmår att förränta, har i och för sig ingen kredit, men det skulle, i samma stund en inteckningslag blefve antagen, få kredit och kunna placera en del af sin skuld bättre, emedan det kan erbjuda inteckning till det belopp, som bolaget kan förränta. Och för det öfverskjutande beloppet måste bolagets styrelse i allt fall erbjuda personlig säkerhet, så vida icke bolaget skall inställa sina betalningar. Säkert är att en reglering af jernvägsbolagens affärsförhållanden icke kan ske på ett mera betryggande och enkelt sätt än just genom den högst önskvärda möjligheten att kunna få skulden intecknad. Jag upprepar, att jag icke kan fatta, huru en sådan åsigt

Herr Carleson: Såsom en talare förut erinrat, kan finnas skäl till anmärkning icke blott mot denna § utan äfven mot åtskilliga andra, men då hvarje sådan anmärkning, som föranleder någon ändring i Kongl. Maj:ts proposition, jemväl medför densammes förkastande och Kammarens bifall endast kan gälla såsom uttryck för den mening, att Kammaren fortfarande önskar en lag i ämnet, torde vara bäst, att bifalla Kongl. Maj:ts proposition och intet annat.

Lagförslag
om in-teckning
i jernväg.
(Forts.)

Herr von Gege rfelt: Om Kammaren bifaller Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, har Kammaren dermed uttryckt, att den vill hafva lagen just sådan, som den blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, och utan de af Utskottet deri föreslagna förändringar. Om deremot Kammaren bifaller en eller annan af dessa förändringar, har Kammaren dermed förklarat, att den vill hafva Kongl. Maj:ts förslag med de modifikation-er, som derigenom uti detsamma antagits.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Tal- mannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:en dels afslag derå och antagande af den motsvarande §:en i Kongl. Maj:ts förslag, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till §:en, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till § 11 i Kongl. Maj:ts förslag, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förkla- rades ja nu hafva varit öfvervägande.

§§ 12—17.

Biföllos.

§ 18.

Herr Carleson: Jag anhåller, att i stället för Utskottets förslag i denna del motsvarande § i Kongl. Maj:ts proposition måtte varda af Kammaren antagen.

Herr von Gege rfelt: För min del kan jag icke finna något skäl, hvarför ett minimum af vite skall i detta fall framför andra bestä- mas, och allra minst anser jag det lämpligt, att det sättes så högt som 500 kronor. Dessutom är att märka, att i Kongl. Maj:ts pro- position icke bestämmes, om detta vite skall afse hvarje ledamot sär- skildt eller styrelsen i sin helhet. Till undanrödjande af denna oviss- het torde vara lämpligt att utesluta detta minimum. Uti en före- gående § finnes stadgad åläggande för styrelsen att verkställa ena- handa åtgärd, men der är intet minimum af vite bestämdt. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr von K och: Med anledning af den tvist, som här uppstått, ber jag få förkara, att, om jag nu icke yttrat mig i denna fråga, så har det icke skett därför, att jag icke skulle hafva ansett mig höra

Lagförslag
om inteckning
i jernväg.
(Forts.)

framställa anmärkningar emot det föreliggande förslaget, utan därför att man icke kostar mycket krut på det, som redan är dödt. Jag är öfvertygad om, att hvad Riksdagens skrifvelse i ämnet än kommer att innehålla, vare sig det blir afslag å Kongl. Maj:ts proposition eller bifall till densamma, kommer i en så vigtig fråga som denna ett förslag att åter framläggas en annan riksdag, och då lärer vederbörande föredragande icke underlåta att tillse hvad som blifvit yttradt inom Riksdagen, isynnerhet i den Kammare, som *först* afslagit ett lagförslag. Hvad som *nu sedermera* yttras inom denna Kammare har naturligtvis äfven sitt värde; men jag protesterar emot ett sådant antagande som att alla här närvarande, hvilka icke yttrat sig, skulle hafva samtyckt till förslaget. Detta tror jag vore en falsk föreställning och egnad att vilseleda en föredragande departementschef. För min del förbehåller jag mig full handlingsfrihet vid ett kommande riksmöte i denna svåra nya fråga.

Herr von Gegerfelt: Det kan icke falla hvarken mig eller någon annan in att anse, att hvar och en, som icke gjort anmärkning mot det föreliggande förslaget, måste anses hafva bifallit detsamma i alla dess detaljer. Helt annat blir deremot förhållandet, då Lag-Utskottet framställt anmärkningar emot Kongl. Maj:ts förslag; men Kammaren antager detta senare oförändradt. Kammaren har då förklarats Utskottets anmärkningar vara obefogade, och därför kan jag icke utan invändning låta det passera, att Utskottets anmärkningar lemnas utan afseende.

Herr Carleson: I öfverensstämmelse med de beslut, Kammaren fattat i afseende å föregående paragrafer torde jemväl den ifrågasvarande 18 § böra antagas i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:en, dels afslag derå och antagande af den motsvarande §:en i Kongl. Maj:ts förslag; gjordes först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till § 18 i Kongl. Maj:ts förslag, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§§ 19—24.

Biföllos.

§ 25.

Herr Carleson: Jag anhåller, att Kammaren behagade besluta att i stället för nu föredragna § antaga motsvarande § i Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till §:en, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till § 25 i Kongl. Maj:ts förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Lagförslag
om inteckning
i jernväg.
(Forts.)

§§ 26, 27 och 28.

Biföllos.

§ 29.

Herr Carleson: Jag hemställer, att Kammaren måtte i stället för denna § antaga 29 § i Kongl. Maj:ts förslag och följaktligen ett nytt moment så lydande:

“Är inteckning sökt för fordran, hvarför sådan säkerhet ej utfäst varit, hafve gäldenären våld betala när han vill, ändå att förfallotiden ej inne är“.

Herr von Gegerfelt: Ännu en enda gång måste jag besvära Kamnaren med ett yttrande i denna fråga, men lofvar, att det skall blifva det sista. Uti den nu föredragna §:n uttalas nemligen tillämpningen af en grundsats, som jag icke kan gilla. Uti gamla inteckningslagen förekom det stadgandet, att, om borgenär sökte inteckning för fordran, hvarför sådan säkerhet ej varit utfäst, gäldenären skulle ega rätt att betala, ändå att skulden icke vore förfallen. Detta stadgande finnes icke uti nu gällande inteckningslag; men ändock har det influtit uti Kongl. Maj:ts förevarande förslag. Detta synes mig här så mycket mindre lämpligt, som en enda obligationsinnehafvares ansökan om inteckning skulle gälla för alla de öfrige, och följaktligen skulle bolaget vid en inteckningsansökan vara berättigadt att betala alla sina icke förfallna obligationer, äfven om de möjligen löpte med högre ränta än den i allmänhet gällande. Jag vet mycket väl, att Kammaren nu icke vill göra några förändringar uti Kongl. Maj:ts proposition, men måste likväl yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Grefve Mörner, Oscar: Jag ber att få instämma uti hvad Ordföranden i Lag-Utskottet nu yttrat. Denna § skulle nemligen, om den erhöles den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen, på sätt och vis kunna blifva ganska förmånlig för jernvägarne, ty om en obligationsinnehafvare sökte inteckning, och jernvägsbolaget på grund deraf förklarade, att det uppsade alla sina utelöpande obligationer till en viss dag, så skulle väl ränteberäkningen från denna dag upphöra och bolaget derå kunna göra en god affär. För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag. I öfrigt ber jag få nämna, att det icke torde vara antagligt, att icke Kongl. Maj:t får kännedom om hvad som nu tilldrager sig i denna Kamnare, och kanhända hade det därför varit bättre, om Kammaren icke utan all pröfning förkastat ändringar, som i de flesta fall torde hafva varit ganska lämpliga.

Lagsförslag
afse på
afse på
(Efter)

Herr Carlsson: Under erinran om att stadgandet i 29 § endast afser att vara ett öfvergångsstadgande, föreställer jag mig, att man skulle anföra befogade skäl emot hvad de två sista talarne yttrat; men med återopande af hvad jag förut anfört vill jag icke upptaga Kammarens tid med en argumentation i det hänseendet, utan fortsätter mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:n, dels afslag derå och antagande af den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag, gjordes först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till § 29 i Kongl. Maj:ts förslag, då svaren utföllö med många ja jemte åtskilliga nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§§ 30—34.

Biföllos.

§ 35.

Herr Carlsson: Jag hemställer, att i stället för denna § måtte antagas motsvarande § i Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till § 35 i Kongl. Maj:ts förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

§§ 36—39.

Biföllos.

Litt. b, c och d.

De under dessa litt. antagna förordningsförslag blefvo af Kam-maren godkända.

Herr Talmannen yttrade härefter, det Kammaru torde finna, att Utskottets å sidan 19 gjorda hemställan om de nu genomgångna för-slagens antagande borde bringas till öfverensstämmelse med Kamma-rens öfver samma förslag fattade beslut.

Svarades ja.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 26 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 29, i anledning af väckt motion om stadgande af förmånsrätt för frakt, som förvaltning af jernväg i följd af samtrafik uppburit för annan jernvägs räkning.

Herr von Gegerfelt: Enligt hvad min vid betänkandet fogade reservation visar, har jag på deri angifna skäl ansett förevarande motion böra afstyrkas. Ehuru jag vidhåller denna åsigt, behöver jag nu icke därför åberöpa de skäl, som jag inom Utskottet anfört, emedan ett ännu kraftigare och såsom mig synes alldeles ovederläggigt skäl sedermera har tillkommit. Utskottet har nemligen tillstyrkt bifall till motionen under förutsättning, att en lag om inteckning i jernväg varder af innevarande Riksdag beslutad: då nu denna förutsättning icke inträffat, så torde det vara alldeles klart, att betänkandet bör afslås, hvarom jag värdsamt anhåller.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet afslogs.

Föredrogs å nyo Konstitutions-Utskottets den 28 och 29 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om ändring af 72 § Regeringsformen och 71 § Riksdagsordningen.

Herr Wallenberg: Jag får börja med att värdsamt betyga min tacksamhet till de Herrar i Första Kammaren, som äro ledamöter till Konstitutions-Utskottet, och i främsta rummet till Herr Odelberg för den uppmärksamhet, som dessa Herrar behagat skänka min motion. Sedan torde det tillåtas mig att fästa uppmärksamheten derpå, att Utskottets motiv för sitt afstyrkande egentligen tillhöra sådana områden, som jag i min motion icke har berört, men äfven på de områden, som i motionen beröras, finner jag dessa motiv otillfredsställande, emedan de icke innefatta någon vederläggning af hvad jag har anfört. Utskottet säger, att, såvidt Utskottet har sig bekant, förhållandet knappast i något land är sådant, att regering och representation gemensamt ansvara för och förvalta landets offentliga bankinstitution, och sedan redogör Utskottet i korthet för det sätt, hvarpå åtskilliga banker förvaltas, såsom Englands bank, Frankrikes bank, tyska riksbanken och danska nationalbanken; men Utskottet glömmar härvidlag, att ingen af de här uppräknade bankinrättningarne är statens uteslutande tillhörighet, och Utskottet har icke förmått uppvisa en enda bankinrättning, der nationalrepresentationen uteslutande genom sina delegerade, såsom det här i landet är fallet, styrer landets centralbank. Detta är en brist, som Utskottet låtit komma sig till last, men Utskottet har af helt naturliga skäl icke kunnat framvisa något exempel, som kan jämföras med här rådande förhållanden, ty mig veterligt finnes det icke mera än en offentlig bankinrättning, nemligen Sveriges Riksbank, som styres af delegerade af nationalrepresentationen helt och hållet med uteslutande af den främsta statsmakten. Utskottet

Ändring af
72 § Regeringsformen
och 71 §
Riksdagsordningen.

Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

förmenar, att "de ofvan antörda exemplen af några bland Europas vigtigaste offentliga banker torde visa, att motionärens påstående, det svenska Riksbankens karakter af statsbank med nödvändighet skulle kräfvä begge statsmakternas deltagande i dess förvaltning, icke kan, obestyrkt, som det är, utan vidare erkännas vara principiellt riktigt." Det är således just Utskottet sjeljt, som här haft den godheten att bestyrka min uppgift -- och den uppgiften står jag fast vid -- nemligen att det i betraktande deraf, att Riksbanken är en statens egendom, är en bjudande nödvändighet, att Regeringen med Representationen får dela åtminstone ansvaret för förvaltningen deraf.

Vidare söker Utskottet visa att nödvändigheten af en förändring i denna rigtning icke stöder sig på några för handen varande faktiska förhållanden. och dervid börjar Utskottet med att bevisa hvad jag aldrig har bestridt, nemligen att Riksbanken är fullkomligt säker i afseende på sina förbindelser; men i denna bevisföring förekommer också att Riksbanken för omkring femtio år sedan inom Riksdagen var föremål för lifliga strider. emedan det då, i anledning af den brydsamma belägenhet, hvori banken befann sig, ansågs nödvändigt att söka vidtaga lämpliga åtgärder för att betrygga Riksbankens ställning och stärka förtroendet till densamma. Nu är det emellertid icke fråga om den brydsamma belägenhet, hvori Riksbanken då befann sig, utan det är med anledning af den brydsamma ställning, hvori näringslivet för närvarande befinner sig, som jag för min del anser det vara både önskvärdt och nödvändigt att Riksbanken kommer under begge statsmakternas garanti och förvaltning. Detta är anledningen till min motion, och jag anser det för min del vara högst nödvändigt att man får större trygghet för att Riksbanken verkligen motsvarar det vigtigaste af sina ändamål, nemligen att vara ett stöd för näringarna och icke kunna, i strid mot främsta statsmaktens önskan, blifva ett vapen för partilidelser. Det är detta som nu *kan* befaras. Här talas om "en hel kedja af obestridliga historiska fakta." Ja, det är den kedjan af historiska fakta, som uppkommer då Riksbanken, oakadt de stora ansträngningar som gjordes, icke kunde uppehålla värdet af sina sedlar, hvilka, såsom Utskottet anför, till den grad föllo i värde, att sedelns värde förhöll sig till det motsvarande silfvermyntets värde såsom 8 till 3; men derom är nu icke fråga, utan man bör se saken sådan den är, och då afser min motion endast att just betrygga Riksbankens ställning på ett sådant sätt, att man icke må få se den kedja af faktiska förhållanden uppstå, der Riksbanken icke har understödt näringarna utan kanske motsatsen. "I lagarne för Rikets Ständers Bank och angående myntbestämningen af den 1 Mars 1830", säger Utskottet, "förefinnas normer för bankens verksamhet, hvilka ega all den fasthet man kan begära, i ty att de icke annorledes än genom begge statsmakternas sammanstående beslut kunna ändras eller upphäfväs." En ärad reservant har påpekat, att det står ganska litet i denna lag, och att mycket flera bestämmelser deri skulle kunna behöfväs. Ja, der finnas alls *inga* normer för bankens verksamhet, utan det är blott fråga om bankens pligter i afseende på sina egna förbindelser. Utskottet åberopar, att detta privilegium, som Riksdagen

åtnjuter sedan 200 år tillbaka, har blifvit skänkt af Regeringen. Ja, det är santt, det var år 1668; men Utskottet lærer väl icke hafva förbisett, att väsentliga förändringar i vårt lands näringsväsende sedan dess hafva inträffat, och hvad som hände då kan icke gerna vara att taga till mönster i närvarande tid, och hela gången af den kedja af historiska fakta, som Utskottet anfört, bevisar, att det kanske hade varit bättre ståldt med Riksbanken och icke skulle hafva blifvit så beklagliga brytningar i ekonomiskt afseende till skada för eganderätten, om regeringen haft sin behöriga andel i bankens förvaltning. Det är icke blott troligt utan nästan obestriddigt, att det numera skulle lända till såväl Riksbankens som den allmänna rörelsens fördel, att få en förändring i denna rigtning, och man kan endast af politiska skäl bestrida den framställning, jag tillåtit mig göra, men icke af praktiska skäl, då man eger någon kännedom om näringslifvet och dess förhållanden. Utskottet säger vidare, att Riksdagen icke oombedd bör åt den andra statsmakten erbjuda en rättighet, som denna från början afsagt sig och ej heller nu framställt anspråk på att återbekomma. Ja, det brukas icke i vårt land att ställa petitioner till Riksdagen, och jag har därför tillåtit mig att väcka denna motion; men jag ber Herrarne vara öfvertygade om, att många personer ganska gerna skulle vilja vara med om en böneskrift till Riksdagen i denna fråga, om det hjälpte något. Vi få härvid också komma i håg, att då Borgareståndet — jag vill minnas det endast var med 5 rösters majoritet — skänkte bort sin representationsrätt, så skedde det i fullkomligt förtroende dertill, att näringslifvet fortfarande skulle få åtnjuta samma skydd, som förut hade kommit det till del; men att så allt framgent kommer att ske, är visst icke säkert med den rigtning, händelserna nu tagit. Det vore därför icke för mycket, om den betryggande åtgärden finge vidtagas, att Regeringen erhöle andel i Riksbankens förvaltning, och jag tror icke, att Riksdagen har anledning att befara, att Regeringen i en sådan fråga skulle ensidigt gå sin egen väg, utan jag tror snarare, att Riksdagen kan påräkna att Regeringen skulle i möjligaste mätto i denna likasom i alla andra frågor gå Riksdagens önsknings till mötes, och det skulle kunna hända, att ett sådant deltagande af Regeringen i Riksbankens förvaltning, om det nu medgäfvos, i rätt tid skulle afböja sådana förändringar och sådana missförhållanden, som eljest möjligen kunna uppstå. Jag anser därför, att man i fråga om denna sak alls icke behöfver återopa en kedja af obestriddiga fakta, utan man bör helt enkelt taga den såsom en principfråga, hvilket den onekligen är.

Då jag förmodar, att Första Kammarens ledamöter äro af den mening, att förvaltningen af statens egendom icke bör i all framtid ske uteslutande genom delegerade af Riksdagen, så torde Kammarerna också medgifva, att med lika rätt och af samma skäl, som Riksbanken nu förvaltas af delegerade af Riksdagen, af samma skäl skulle en annan industriell näringsverksamhet, nemligen statens jernvägar, kunna sägas uteslutande böra förvaltas af delegerade af Riksdagen, ty det är också en mycket viktig näringsgren, om också Riksbanken är af ännu större vikt och betydelse. Jag tror, att det skulle vara mycket

*Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
oröningen.
(Forts.)*

*Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

beklagligt, om Första Kammaren nu lemnade sitt bifall till detta Utskottsbetänkande, ty det skulle innebära, att ingen förändring bör ifrågakomma, hvarför jag tillåter mig att anhålla om proposition på återremiss, väl vetande, att frågan vid denna riksdag icke kan komma under ny behandling inom Utskottet; men om Kammaren beslutar en återremiss, så har åtminstone Kammaren vid en kommande riksdag eller rättare sagdt kommande Riksdagar sin talan i ämnet öppen, och Konstitutions-Utskottet kan då icke begagna den vanliga frasen, att, som begge Kamrarne då och då beslöto att godkänna Utskottets afstyrkande betänkande, så anser Utskottet frågan icke vidare böra komma på tal. Jag anhåller vördsamt om återremiss af Utskottets förevarande betänkande.

Herr Hallenborg: Jag befinner mig här i den egendomliga ställningen, att, oaktadt jag är antecknad såsom reservant i vissa delar mot Utskottets förevarande utlåtande, jag dock icke så positivt motsatt mig detsamma, att jag icke måste anse mig skyldig att i vissa afseenden försvara Utskottets utlåtande, och särskildt måste jag göra det i afseende på vissa anmärkningar, som den föregående ärade talarren gjort angående det sätt, hvarpå Utskottet motiverat sin framställning.

Han fäste sig först vid att Utskottet, såsom han anser, onödigtvis åberopat åtskilliga främmande länders bankorganisationer; jag anser deremot, att Utskottet genom den resumé, Utskottet i detta fall framlagt, gjort sig förtjent åtminstone af motionärens tacksamhet, emedan detta ju visar, att Utskottet egnat hans motion en stor uppmärksamhet, och Utskottet har ansett sig vara skyldigt att göra det, därför att tankarne inom Utskottet voro något olika angående hvad som menas med ordet "statsbank". Utskottet har nemligen föreställt sig, att då, såsom den ärade motionären också sjelf erkänt, Sveriges Riksbank intager en alldeles egendomlig ställning jemfördt med andra länders statsbanker, så har icke Sveriges Riksbank samma egenskap af statsbank som de offentliga bankinrättningarna i andra länder, och på grund deraf står den också enligt § 72 i Regeringsformen uteslutande under Riksdagens vård, under det att statsbankerna i andra länder, enligt särskilda stadganden derom, stå i ett större eller mindre beroende af Regeringen. Utskottet har med allt detta blott velat säga, att Sveriges Riksbank icke är en statsbank i den betydelse Utskottet för sin del fäster vid detta ord, ty dermed menar Utskottet sådana bankinrättningar, som finnas i dessa länder, och der har Regeringen rätt att deltaga i de offentliga bankernas styrelse. Han fäste sig vidare dervid, att Utskottet sagt, att Riksdagen icke oombedd bör framkomma med förslag i denna riktning, hvaraf han tycktes vilja draga den slutsatsen, att Utskottet menat att förslag derom borde väckas genom petitioner från allmänhetens sida; men, ehuru jag i denna punkt har reserverat mig, vill jag dock försvara Utskottets yttrande genom att lemna den upplysningen, att Utskottet dervid icke alls tänkt på petitioner från allmänheten, utan i stället på framställningar, gjorda af Regeringen sjelf, och då Regeringen icke väckt något

*Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

sådant förslag, så har Utskottet icke ansett lämpligt att någon förändring i detta afseende vidtages.

Den ärade talaren har yrkat återremiss, och en återremiss skulle naturligen i sådant fall vara mycket angenäm för Utskottet, om nemligen det derigenom blefve bekant för Utskottet, hvilka åsigtter Kammararen kan hysa i frågan; ty en återremiss torde väl ändå böra vara af den beskaffenhet, att man deraf ser, i hvilka delar af motionärens förslag Kammararen är med honom ense, och då får jag fästa Kammararens uppmärksamhet derpå, att den ärade motionären gjort åtskilliga yrkanden, hvarför det torde vara nödvändigt, att hvar och ett af dessa särskildt kommer under öfverläggning, på det att Utskottet derigenom må få kännedom om Kammararens åsigtter angående hvarje särskild punkt af hans förslag.

Först och främst har han yrkat, att Regeringen må få rättighet att med Representationen deltaga i Riksbankens styrelse, och han föreslår därför, att Riksbankens styrelse skall bestå af 9 ledamöter. Inom Utskottet har man emellertid, på grund af hvad man trott sig veta, icke ansett denna tillökning i bankofullmäktiges antal vara af behovet påkallad; det måste därför först utredas om det verkliga behöfves 9 ledamöter i Riksbankens styrelse. Sedan man fått detta klart för sig, bör Kammararen naturligen yttra sig derom, huru stort antal af dessa ledamöter Regeringen skulle tillsätta. Motionären har föreslagit, att dessa 9 fullmäktige skulle tillsättas på det sätt, att Regeringen skulle ega att tillförordna 3 och hvardera Kammararen skulle välja 3. Det är således af största vikt för Utskottet att få veta, huruvida Kammararen anser det vara rätt att hvardera Kammararen skall tillsätta 3 fullmäktige. Utskottet har tagit denna sak under noggrant öfvervägande och dervid trott sig finna, att det icke skulle vara fördelaktigt, om hvardera Kammararen särskildt finge välja sina delegerade, i ty att, äfven om man, såsom naturligt är, måste antaga, att hvardera Kammararen komme att tillsätta sådana personer, för hvilka den hade fullt förtroende, det ändå skulle kunna hända, att det i följd af detta nya valsätt uppstode en viss spänning bland bankofullmäktige, som icke skulle vara i afseende på styrelsens åtgärder af lycklig verkan. Motionären har vidare yrkat, att bankofullmäktige skulle få välja ordföranden inom sig sjelfve på grund deraf, att det är angeläget att ordföranden åtnjuter förtroende hos flertalet af styrelseledamöterna; Kammararen torde därför böra yttra sig äfven derom, huruvida den anser, att ordföranden bör väljas af Riksdagen eller af dess delegerade, som förvalta Riksbanken. Jag skulle vara mycket tacksam — och jag talar härvid äfven å Utskottets vägnar — om angående denna verkliga högst viktiga fråga en sådan diskussion här i Kammararen kunde utspinna sig, att Utskottet derigenom kunde få veta, hvilka delar af Herr Wallenbergs förslag äro af beskaffenhet att de kunna med framgång för Riksdagen framställas, eller att Kammararen helt enkelt ville uttala, huruvida Kammararen gillar den principen, att Regeringen skall ega rätt att tillsätta en eller flere af bankofullmäktige. Den begärda återremissen kan jag naturligen för min del icke motsätta mig, men jag skulle, såsom sagdt är, önska att denna återremiss

Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

blefve sådan, att Utskottet måtte få veta, om och i hvad mån Kam-
maren kan vilja godkänna Herr Wallenbergs förslag. För ögoublicket
har jag icke något yrkande att framställa.

Herr Wallenberg: Den ärade ordföranden i Konstitutions-
Utskottet har sagt, att han vill vänta på en proposition från Kongl.
Maj:t i ämnet. Ja, då lärer han allt få vänta! ty det synes icke vara
föremål för den nuvarande Regeringens sträfvan att häfda den främsta
statsmaktens rätt och befogenhet. Jag tror, att man har rätt att
fordra att äfven vid motioner skall fästas något afseende, då man är
i saknad af någon Kongl. Maj:ts proposition i ämnet. — Med afse-
ende på frågan om återremiss ber jag att få fästa den ärade ord-
förändens uppmärksamhet derpå, att man, då man begär en återre-
miss, naturligen icke gör det endast i syfte att få vissa detaljer när-
mare utredda, och jag har i detta fall för min del begärt återremiss
i den stora principfrågans namn, hvilken innefattar ett erkännande
att begge statsmagterna skola deltaga i Riksbankens förvaltning; de-
taljerna deremot kommer jag visst icke att hålla på, äfven om jag är
färfång nog att tro, att de, som innefattas i mitt förslag, äro bättre
än de, som nu äro gällande — och detta hafva äfven några reser-
vanter från denna Kammare välvilligt erkänt. Mitt syfte med den
begärda återremissen är emellertid att få Kammarens stöd för den
viktiga principfrågan, att både Regering och Representation skola
vara ansvarige för och gemensamt förvalta Sveriges Riksbank.

Herr Hallenborg: Jag ber att få fästa Herr Wallenbergs upp-
märksamhet derpå, att det icke är ordföranden i Konstitutions-Ut-
skottet, som vill vänta på en proposition från Kongl. Maj:t, utan det
är Konstitutions-Utskottet sjelf, men Utskottets ordförande har ansett
sig skyldig att förklara hvad Utskottet menat. Jag anhåller därför att
detta yttrande icke må stå för min räkning, ty jag har i detta fall
endast uttalat Utskottets åsigt.

Hvad vidare angår frågan om återremissen, så har jag icke be-
gärt, att Kammaren skall i något visst syfte återremittera frågan,
utan jag har blott begärt, att Kammaren ville så yttra sig öfver Herr
Wallenbergs motion, att man deraf må kunna inhemta, hvilka åsichter
Kammaren i allmänhet hyser derom, hvilka delar af motionen Kam-
maren gillar och hvilka delar icke anses böra bifallas, ty blott på
detta sätt kan något vinnas genom en återremiss. Om deremot di-
skussionen inskränker sig dertill, att Herr Wallenberg yrkar återre-
miss — och jag har förklarat att jag icke har något mot en åter-
remiss — så får Konstitutions-Utskottet mycket svårt att säga hvad
Första Kammaren egentligen vill i denna fråga; återremissen blir då
blott en artighetsbetygelse mot Herr Wallenberg, som jag visserligen
mycket gerna unnar honom, men Konstitutions-Utskottet får icke
derigenom veta, hvilka delar af motionen som vunnit Kammarens
sympatier.

Friherre Klinckowström: Då den i fråga varande motionen re-
mitterades till Konstitutions-Utskottet, tog jag mig friheten att i

denna Kammare uppträda och anföra några skäl, hvarför jag ansåg, att den icke borde leda till något bifall. Det är mig en särdeles stor glädje att se, att hvad jag då förutspådde verkligen har inträffat, nemligen att Konstitutions-Utskottet har afstyrkt bifall till densamma. Af de många reservationer som åtfölja betänkandet är det mig veterligt endast *en*, som afgifvits i den riktning, att reservanten — Herr Odelberg — obetingadt ställer sig på Herr Wallenbergs sida. Alla de andra reservanterne hafva erkänt, att vissa — flera eller färre — af de i motionen föreslagna förändringarne rörande sättet för Riksbankens förvaltning verkligen äro af den beskaffenhet, att det vore önskvärdt och behöfligt att de genomfördes; hufvudsakligen gäller detta i fråga om valet af fullmäktige, som, i stället för att, såsom nu sker, verkställas på en gång hvarje år med *alla* fullmäktige, enligt Herr Wallenbergs förslag endast skulle verkställas med *en tredjedel* af deras antal. Såsom Herrarne torde påminna sig, uttalade äfven jag mig förra gången *för* den åtgärden och yttrade, att det var den enda del af motionen, som jag gillade; men deremot vill jag ingalunda biträda hans förslag, att detta val skulle så tillgå, att 3 skulle väljas af Regeringen och 3 af hvardera Kammaren, emedan jag ogillar hvarje Regeringens makt öfver Riksbanken. Det är, såsom Herr Wallenberg nyss yttrade, endast ur *politiska* skäl, som man kan bestrida nyttan af denna förändring, och det är också hufvudsakligen af politiska skäl, som jag för min del bestrider både nyttan och nödvändigheten af densamma, och jag skall alltid, så länge min röst kan höja sig på detta rum, sätta mig emot ett så beskaffadt intrång på Representationens rättigheter. Ville man deremot endast verkställa omval af en tredjedel af bankofullmäktige vid hvarje riksdag, hvilket jag anser skulle vara både nyttigt och lämpligt, utan att därför öka deras antal, så kunde detta ske på det sätt, att ordföranden valdes särskildt för 3 år och derefter hvarje år 2 af de 6 återstående fullmäktige för 3 år. Då finge man det goda af Herr Wallenbergs motion tillämpadt, utan att på samma gång också få det högst förderfliga, som efter mitt förmenande med denna motion åsyftas. Jag anser mig emellertid icke här behöfva åter upprepa de skäl, som jag redan vid remissen andragit *mot* bifall till denna motion; jag vidhåller dem och anhåller vördsamt om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Jöns Pehrsson: För den händelse att Kammaren skulle besluta återremiss af denna fråga har jag icke kunnat underlåta att till protokollet yttra några ord i saken. Jag uppfattar fullkomligt motionärens goda vilja och skulle visserligen kunna vara med honom, om jag trodde att derigenom något godt kunde vinnas. För min del tror jag icke, att Riksbankens styrelse skulle blifva förbättrad derigenom, att Regeringen insatte några ledamöter deruti; efter min tanke behöfver sådant icke ega rum, ty Riksdagen kan likaväl som Kongl. Maj:t utfinna lämpliga personer. Det enda man kunde vara med om vore att bankofullmäktige icke skulle ombytas oftare än hvar 3:de år; det kunde vara ett beaktansvärdt förslag, men af den erfarenhet, som man har, sedan det nya statsskicket infördes, har det ju visat

*Ändring af
72 § Regeringsformen
och 71 §
Riksdagsordningen.
(Forts.)*

*Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

sig, att de fleste fullmäktige stannat qvar och att kontinuiteten således icke blifvit rubbad; och så länge de sköta sitt kall som hittills, skola de säkert åtnjuta Riksdagens förtroende. Jag tror äfven att en annan omständighet talar för att det icke kan vara nödvändigt att göra en förändring, då jag nemligen tänker på att uti de enskilda bankerna omväljes — om jag icke misstager mig, — styrelsen vid hvarje års bolagsstämma. Det skulle väl i dessa banker vara lika nödvändigt, att kontinuitet bibehölles, men efter min tanke hvilat allt på förtroende, och jag vill icke, att Regeringen skall hafva sin band med i denna sak.

Motionären talade om att med samma rätt som Riksdagen ensam förvaltade Riksbanken skulle den äfven kunna vilja genom delegerade förvalta statens jernvägar. Ja, jag tror för min del, att resultaten kanske blifvit mycket bättre i ekonomiskt afseende, om Riksdagen utsett delegerade, som handhaft denna förvaltning. Jag tror, att man helst bör bifalla Utskottets förslag; återremitteras det, vill jag emellertid hafva till protokollet, att jag icke gillar, det Regeringen skall hafva något med Riksbanken att bestyra.

Herr Gahn: Jag har inom Utskottet deltagit i detta ärendes behandling och uttalat den mening, att Herr Wallenbergs motion i hufvudsak vore väl värd att beakta.

Enda skälet hvarföre jag icke nu yrkat bifall dertill har jag i min reservation anført, och det har varit att Konstitutions-Utskottet icke bör föreslå andra grundlagsförändringar än dem det finner möjliga att genomföra. Då man nu inom Utskottet insåg att motståndet i Andra Kammaren mot motionen var synnerligen stort, så funno reservanterne det icke möjligt att deråt erhålla Riksdagens bifall. För min del är jag dock fullt öfvertygad om, att just af politiska skäl den tid skall komma, då Riksbankens styrelse måste så förändras, att den andra statsmakten får någon representant deruti. Men man bör icke med en sådan förändring vänta till dess den visat sig oundviklig till följd af begångna felsteg och missgrepp, utan man bör söka verkställa den innan det onda inträffat. På Riksbankens förvaltning beror hela landets väl eller ve i finansielt hänseende, och det måste vara i högsta måtto vågadt att lägga detta i händerna endast och allenast på en riksdagsmajoritet.

Att representationen härvid lag, såsom Utskottet säger, och nu upprepats, icke borde afsäga sig en fördel, då det icke af den andra statsmakten fordras, kan jag ej fatta, ty enligt min tanke är här alls icke fråga om att afsäga sig någon fördel, utan att påkalla ett biträde af den andra statsmakten, då man kommit till insigt om att sådant kan vara fördelaktigt för institutionens anseende inom och utom landet. Ett sådant förfarande vore icke svaghet, utan förtänksam klokhet. Af dessa skäl hade jag helst sett, om det varit möjligt, att motionen kunnat i denna del bifallas, men då så icke läser kunna ske, har jag intet annat yrkande att göra än att instämma i anhållan om återremiss, på det åtminstone Första Kammaren icke måtte genom ett rent bifall anses hafva godkänt Utskottets motiv.

Herr Mannerskantz:

Herr Olsson: Jag hade verkligen icke tänkt yttra mig i denna fråga, emedan jag trodde, att den var af beskaffenhet att man icke så här genast kunde eller borde afgöra den, icke ens i Första Kammaren. Den är, såsom man finner, af särdeles genomgripande beskaffenhet, och särskildt bör anmärkas, att det icke är fråga att gifva något åt Riksdagen, utan att från Riksdagen taga något, som den redan har. Den högt ärade motionären har yttrat, att han ville betrakta frågan såsom en principfråga, men man brukar icke göra ändring i principfrågor utan att tillämpandet af dessa principer visat sig medföra någon olägenhet. Han säger visserligen icke att några olägenheter hafva uppstått, men han synes befara att sådana af ganska svår beskaffenhet skulle kunna uppstå, särskildt i fråga om landets allmänna näringar. Jag tror att, om man på detta sätt gifver sig in på suppositionernas område, så kan man antaga hvad som helst, och, om man då vill drifva någonting fram, så gör man blott suppositioner och bygger derpå förslag och säger, att det blott är ändring i principen som man vill hafva.

Om man nu ser på hvilken erfarenhet man har i fråga om Riksbankens förvaltning — och den ärade motionären har dervid kanske skarpare blick än någon annan inom Kammaren och en större erfarenhet än de flesta — så ställer sig för mig frågan så, att af den erfarenhet, som man har om Riksbankens förvaltning, man icke kan se att någon anledning finnes till den farhåga, som af motionären blifvit uttalad, eller att man har anledning att för framtiden supponera något sådant. Om man nu i afseende å lagstiftningen i allmänhet bör utgå från den, som jag tror, vigtiga grundsats att man bör äga någon erfarenhet i afseende på de frågor, uti hvilka man söker ändring, och att denna erfarenhet skall gifva vid handen att en sådan förändring är nödvändig, om man vidare besinnar att särskildt i alla grundlagsfrågor det i grundlagen heter, att inga andra ändringar böra göras, än dem som anses högst nödiga och nyttiga, — så vill jag verkligen fråga motionären, om sådana förhållanden i sjelfva verket föreligga — då man nemligen öfvergifver suppositionernas område — att man bör göra en ändring af så genomgripande beskaffenhet, ty om den också icke är så högeligen genomgripande derföre att ändring i Riksbankens styrelse derigenom göres, så är den det derföre att den skulle vara en grundlagsändring, som skulle taga från den ena statsmakten och gifva åt den andra, och är man försiktig i fråga om att taga från den första statsmakten och gifva till den andra, så bör man äfven vara försiktig, då förhållandet är motsatt. Då man ser på sakerna, sådana de här föreligga, så måste jag bekänna att jag för min del trott att hufvudsakliga ändamålet med denna motion kanske torde vara inskränkt derhän att väcka frågan till lif och tala något om den.

Om man nu återremitterar detta betänkande utan att närmare säga hvad man önskar, men håller fast vid principfrågan, att taga från den ena statsmakten och gifva åt den andra, utan att den sistnämnde begärt det. — så tror jag, att en återremiss skulle vara helt och hållet olämplig och ändamålslös. Då jag för min del icke önskar

*Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Fort.)*

Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

en sådan förändring och icke vill vara med om ändringar i statsmakternas inbördes förhållanden, äfven om man skulle kunna tycka att man vid ett eller annat tillfälle kommit in på ett sluttande plan, såsom den siste talaren antydde, så vågar jag för min del icke i en så vigtig sak tillstyrka någon ändring utan att dertill finnas bättre och mera genomgripande skäl. Under sådana förhållanden och då man äfven härtill skulle kunna lägga hvad den ärade motionären säkerligen sjelf kommer att i dessa dagar framhålla, nemligen att under den närvarande finansiella ställningen man, såvidt möjligt är, bör undvika alla rubbningar och ändringar, kan jag icke vara med om en återremiss, utan måste yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr von Koch: Då jag tror att det är sista ämnet på föredragningslistan, tillåter jag mig att säga några ord i denna fråga, hvarmed jag icke eljest skulle hafva uppehållit Kammaren, då vi hafva många vigtiga saker att tänka på till morgondagen. Jag vill säga att i syftningen af motionen och af ett yttrande af min högt aktade vän på kalmarbänken att allt envælde är förhatligt, instämmer jag, men icke uti att yrka återremiss. Mitt skäl är att jag tror att, beträffande alla sådana saker, som kunna anses såsom *prerogativ för endera af de båda statsmakterna*, det är fåfängt, att röra vid dem, så framt vi icke få antingen någon stor statsman eller någon stor statsrättslärare, som kan framställa ett så beskaffadt förslag till jemkning i förhållandena emellan båda statsmakterna, att allt kan ställas till ömsesidig belåtenhet, och det efter ett förslag af Regeringen. hvarigenom det alltid förhatliga godtycket eller enväldet här i landet kunde aldeles försvinna och vi komma derhän, att alla vigtigare ekonomiska eller administrativa författningar kunde, såsom det uti ett konstitutionelt samhälle enligt min tanke bör vara, bestämmas genom *lagar*, så att icke, såsom jag förut framhållit, medborgares hela välfärd kan bero på till mpel exebeslut om ett *införsel-* eller *utförsel-* förbud af Kongl. Maj:t. Med afseende på sådana beslut har man åtminstone den garantien, att man har tio ansvarige rådgifvare, som, om man icke ställer dem för riksrätt, dock såsom nu flitigt i Kammarne hållas på de anklagades bänk, men i afseende å den andra statsmaktens egenmyudighet har man icke den ringaste garanti, utan der kan det bero blott på en slump, på den förseglade sedeln, hvad utgången blir i en den vigtigaste *bank- eller anslags-*fråga om en *skyddstull* helt *hastigt* tages bort och en anläggning, som nyss bygts, derpå genast störtas eller om förhöjning sker i en tull, så att hela folkklasser derigenom beröfvas den lätthet, som de förut åtnjutit att få nödiga näringsmedel för godt pris. Jag tror icke, att det lönar sig att ensidigt klaga öfver något Riksdagens envælde i bank- eller bevillningsfrågor, förrän man samtidigt får rättelse i 89 § Regeringsformen och det envælde der inrymmes åt den andra statsmakten. Om man icke vill åvägabringa konflikter mellan statsmakterna, bör man icke beröra dessa frågor särskildt vid en sådan tid som denna och särskildt på en dag, som denna, då i morgon stora frågor komma före, vid hvilkas behandling det behöfves lugn och frihet från passioner.

Det är på denna grund jag vördsamt motsätter mig återremiss af denna fråga.

Herr Wallenberg: Om man icke i hvarje fråga afser något annat än att man bör öka Riksdagens makt, då är det alldeles fullkomligt riktigt att afstyrka och afslå en sådan framställning, som denna, men om man ser på sjelfva saken och vill söka att förbättra de institutioner och deras verksamhetskretsar och verksamhet, som finnas i landet, då bör man väl också någon gång göra ändring i lagarna, ty ingen lag är blifven så fullständig, att den kan antagas vara lämplig för everldelig tid, och det har man ju äfven beaktat vid grundlagarnes skrifvande, då man inrymt föreskrift om sättet att ändra dem. Om man nu håller så mycket på Riksdagens makt, så tillåter jag mig spörja Herr Talmannen, om icke Riksdagens makt på de sista tio åren har ansenligt tillvuxit på den första statsmaktens bekostnad. Dervid lag har icke Riksdagen att beklaga sig. Tillmötesgående har varit den första statsmaktens valspråk, och Riksdagen har visst icke annat än att prisa ett sådant förfarande, såvida Riksdagen anser sig böra eftersträfvä maktfullkomlighet gent emot den främsta statsmakten, men jag tror icke att Riksdagen handlat riktigt klokt i att eftersträfvä detta syftemål, ty så mycken makt kan derigenom falla på Riksdagens lott, att deraf till slut uppkommer vanmakt. Det blir omöjligt för Riksdagen att sköta allt och att gå in i alla detaljer, utan den måste hafva Regeringens biträde. Hvad jag nu begärt är ingen rubbning, utan endast att statsmakterna skola genom utsedde delegerade sköta en statens institution, som är af aldra största vikt för allmänna rörelsen i landet; jag tror att det genom denna förändring skulle blifva en täflan mellan statsmakterna att sätta till de bästa delegerade och att detta skulle blifva till vinning för hela institutionen och ökad trygghet för landet.

Ett par talare hafva sökt förleda mig att nu fälla omdöme om den nuvarande styrelsen af Riksbanken, men Herr Talmannen vet väl att här icke är fråga om ett déchargebetänkande för bankofullmäktige, utan att här är fråga om framtida förhållanden, icke om förflutna, och derföre inlåter jag mig alldeles icke på den anvisade stråten.

Jag fortfar att anhålla om återremiss och detta på den grund att, om denna princip icke gillas af Kammaren, så är frågan uppskjuten till dess en ny Kammare kommer, som kan vara stämd för denna viktiga reform. Denna sak tror jag icke att Kammaren har tillräckligt klar för sig, ty då motionen väcktes, trodde man icke att den skulle gå igenom, och efter min tanke hafva Första Kammarens ledamöter i allmänhet — just med anledning deraf att de ansågo denna motion icke kunna leda till något praktiskt resultat — icke gjort klart för sig att Riksdagen icke under några vilkor skulle kunna vara med om en tidsenlig ändring i Riksbankens styrelse.

Herr Jöns Pehrsson: Den talare, som hade ordet från kalmarbänken, vår ärade ålderspresident, tycktes vilja gifva en släng åt landt-

*Ändring af
72 § Regeringsformen
och 71 §
Riksdagsordningen.
(Forts.)*

Ändring af
72 § Rege-
ringsformen
och 71 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

mannapartiet, efter hvad jag kunde uppfatta, och han tycktes befara att det i en framtid skulle blifva äfven i denna Kammare öfvermåktigt. Ja, hans spådom kan nog gå i fullbordan, men jag tillägger den spådomen, att någon fara icke står för dörren, att icke äfven landtmannapartiet vill statens allmänna bästa. Jag gör denna anmärkning i fall han åsyftade detta parti.

Med afseende å hvad vid förra betänkandet talades om två statsmakter, så vill jag säga, att jag icke tror att detta tal är fullt på sin plats, ty efter min tanke är det icke rätt att två makter finnas inom ett samhälle som strida mot hvarandra.

Bättre är då att säga, att regeringen är den exekutiva makten, men Riksdagen är deremot den enda verkliga makten i staten, såsom den bestämmande. Riksdagen har icke så mycket med det exekutiva att göra, så att, om den bibehåller det lilla den har i Riksbanken och Riksgäldskontoret, så är det icke för mycket. Jag har icke något annat yrkande att göra än förut.

Herr Mannerskantz:

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Konstitutions-Utskottets förevarande Utlåtande, dels återremiss deraf, framställes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvarefter propositionen på bifall till utlåtandet förnyades, och då dervid likaledes svarades många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande. Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, återförvisas utlåtandet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—48;

Nej—45;

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 28 och 29 sistlidne April bordlagda Utlatande N:o 6, i anledning af väckt motion och öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott.

Öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Som de fleste af Herrarne torde veta, har jag på den tid, jag satt i annan Kammare, varit af samma åsigt, som blifvit i motionen framställd. Med de makter och krafter, som jag sett göra sig gällande vid behandling af näst föregående fråga, är det visserligen ingen förhoppning att motionen skall genomföras; men jag tror dock, att, om en förändring komme till stånd i den af motionären angifna riktning, skulle derigenom komma att klargöras många förhållanden, som nu äro höljda i dunkel. Jag vill likväl icke vidare upptaga Kammarens tid eller framställa något yrkande.

Herr von Koch: Vid 1867 års riksdag, då denna fråga var före men förföll, var jag ledamot i Konstitutions-Utskottet. Då hade af en ledamot blifvit väckt förslag om öppen omröstning såväl i Kamrarna som i Utskottet. Jag och några andre ledamöter voro af den tanke, att det vore principiellt riktigt, att den, som har ett förtroendeuppdrag, alltid skall handla så öppet, att de, som lemnat uppdraget, må få se, huru han begagnat detta uppdrag. Den principen har gjort sig gällande i England och i de fleste konstitutionela stater, att omröstningen inom Representationen bör vara öppen. Då och vid flere andra tillfällen, under det att i England var fråga om den så kallade "ballot", inbillade man sig, att man ville att slutet omröstning skulle ega rum i parlamentet. Det var misstag, ty det man dermed åsyftade var slutet omröstning allenast vid *val*, såsom medel att förekomma det tryck, som kunde utöfvas på valmännen. Vid 1867 års riksdag, liksom nu, ansåg jag mig dock icke böra annat än tillkännagifva min tanke, hvilket jag ock då gjorde först i Utskottet och sedan till protokollet i Kammaren den 17 April 1867. Jag fann nemligen allmänna tanken i Sverige vara så bestämdt emot denna nyhet, att jag icke trodde tiden vara kommen för densammas genomförande. Jag tror ej heller, att åsigtarna härutinnan förändrats, och därför inskränker jag mig nu till att allenast återropa, hvad jag då yttrade i min reservation mot Konstitutions-Utskottets betänkande, och de motiv, jag till protokollet anförde. Jag har för öfrigt intet yrkande att nu framställa.

Herr Wallenberg: Jag skall icke låta förleda mig af den framgång, jag rönte i den föregående voringen, att hålla långa tal nu, men då jag en gång varit motionär i denna fråga och icke plägar öfvergifva mina åsichter, ber jag få säga, att jag står fast vid den åsigten, att, om vi komme till öppen omröstning, det vida bättre skulle utbilda vårt statsskick, än nu är händelsen. Den egentligen enda anmärkningen man skulle kunna göra, vore den, att de, som befinna sig i mycket beroende ställning, icke skulle kunna deltaga i representationen, men jag ser för min del ingen nödvändighet deri.

Öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott.
(Forts.)

Herr Hallenborg: Jag hörde icke, om föregående talare gjorde något yrkande. Herr Wallenberg har icke framställt något sådant, Jag skulle då kunna inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag, men då Herr Wallenberg uttalat den åsigt, att den öppna omröstningen skulle bidraga till att förstärka och utveckla Representationen, hvilket skulle vara fördelaktigt, så får jag mot honom anmärka, att jag, i likhet med hvad Utskottet sagt, icke anser, att bifall till motionen skulle leda till det resultat, som med motionen åsyftats. Om votering bör vara slutet eller öppen, är i det hela en smaksak. Det kan anföras så många skäl för och emot på begge sidor, att det är svårt att säga, hvilketdera sättet är bäst. Somliga föreställa sig, att genom öppen votering partibildning hindras, andre, att genom öppen omröstning partigrupperingar bildas. Emellertid, då motionen förnämligast blifvit föranledd deraf, att Riksdagens begge Kamrar, och särskildt Andra Kammaren, tillåtit sig att fatta ett beslut, som var för motionären särdeles obehagligt, i afseende på väckt fråga om nedsättande af valcensus, synes mig motionen vara väckt hufvudsakligen för att åstadkomma ett tryck på Riksdagen och en skarp kontroll öfver det sätt, hvarpå representantkallet utöfvas; och jag anser icke, att Konstitutions-Utskottet bör göra sig till exekutor af motionärens åsigt härutinnan. Mig synes just det sätt, hvarpå motionen väckts och den tidpunkt, då det skett, göra, att den öppna omröstningen genom denna motion blifvit, för mig åtminstone, mycket mindre smaklig än förut, ty det fans en tid, då jag omfattade den öppna omröstningen och påyrkade den inom Konstitutions-Utskottet. Jag inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Att Riksdagen förut afslagit denna fråga lärer väl icke vid detta mer än vid andra tillfällen vara fullt talande skäl för afslag, om saken i öfrigt innebär något godt. Hvad beträffar den siste talarens yttrande, att han blifvit afskräckt från den öppna voteringen, just därför att motionären åberopat ett faktum, som inträffat, så tror jag icke, att deri kan ligga något särdeles talande skäl, och det lärer väl icke vara någon hemlighet, att den slutna omröstningen hyllas mycket mer i Andra Kammaren, än jag tror här skulle blifva förhållandet. Anledningen hvarför så är, hörer till hemligheterna, hvilka jag icke vill söka utforska för närvarande, men faktum är, att den, som vill hafva plats i Riksdagen, icke bör rygga tillbaka för att öppet visa sitt handlingssätt, och jag tror icke det sker, om det icke blir öppen omröstning. Likasom Herr Wallenberg tror jag, att statsskicket då skulle utveckla sig bättre än nu, men jag gör icke något yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa måndag den 5 i denna månad anställas öfver alla de af båda Kamrarne godkända voteringspropositioner.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inlemnade Öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott. (Forta.)
Utlåtanden och Memorial, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse åt Qvibille församling från förra Landshöfdingebostället Biskopstorp N:o 1 af ett till tomplats och planteringsland för en småbarns- och slöjdskola erforderligt jordområde;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. Kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras;

N:o 50, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af landshöfdingeregleringsfonden samt underdånig skrifvelse angående reglering af landshöfdingelönerna m. m.;

N:o 51, i anledning af så väl Kongl. Maj:t nådiga proposition som ock enskilda motionärers framställningar i fråga om eftergift af kronans rätt till danaarf;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 12, angående åtskilliga ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen;

N:o 13, i anledning af återremiss af 5 och 6 punkterna af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande vilkoren för tillverkning af bränvin;

Lag-Utskottet:

N:o 30, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 20, öfver väckta motioner om tillägg till 59 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862 samt 14 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af samma dag;

N:o 31, i anledning af Andra Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 25, beträffande ifrågasatt lagförklaring om den ansvarighet för enskilda sedelutgivande bankers förbindelser, som må åligga de solidariske bolagsmännen;

N:o 32, i anledning af väckt motion om förhöjda böter för part eller vittne vid förfallolöst uteblifvande;

hvar efter Kammarerna, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 1/23 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Yttranden

af Herr Mannerskantz, hörande till Första Kammarens protokoll N:o 31:

Sid. 28. Under mycket lång tid har den åtgärd varit ifrågasatt att införa den förändring i grundlagen, som är här åsyftad. Det har hittills icke lyckats och det torde icke heller denna gång lyckas, men att anledning nu är att göra nya försök i den riktning, som motionären inslagit, det tror jag att vi alla böra erkänna, emedan vårt samhällsskick har tagit den utveckling, att Riksdagen har fatt eller börjat att få en nästan uteslutande makt i nästan alla riktningar, och icke blott Riksdagen, utan en fraktion af Riksdagen. För min del måste jag säga, att allenastyrandet i hvad riktning som helst icke kan medföra annat än olycka. Vi hafva sett det förr, då Riksdagen i vårt land fatt allena makten i sin hand, men då var makten jemförelsevis i mera förfarna händer, än man kan säga att den nu är på väg att råka uti. Särskildt är det fara för alla, som drifva rörelse i något större skala, att låta den bestämmande makten angående vårt penningväsendes reglerande i alla riktningar ensamt bero af Riksdagen och en fraktion derinom, allra helst då det icke blott gäller den större eller mindre kraft, hvarmed rörelsen skall drivas, utan det gäller det fasta upprätthållandet af alla slags eganderättsförhållanden i landet eller den väsentligaste delen af samhällsvilkoren. I ett ögonblick kunna eganderättsförhållanden ju på ett högst betänkligt sätt förändras, då det icke finnes något slags motvigt mot de omogna beslut, som af en tillfällig riksdagsmajoritet kunna komma att fattas. Jag tror således, att det vore allt skäl att i vissa delar antaga Herr Wallenbergs motion, men jag tror icke att hvad han föreslagit bör antagas i sin helhet, utan att ganska väsentliga modifikationer böra deri vidtagas. Jag kan för min del icke gilla den åsigten, att, om Första Kammaren önskar att hålla den grundsats öppen, att en förändring bör göras i detta afseende, man derfor skulle behöfva gå in i detalj och föreslå att den eller den ändringen bör göras, allra helst som det för närvarande icke skulle kunna leda till något resultat. Men om grundsatsen skall hållas fram, så bör man bifalla hvad motionären nu föreslagit, nemligen en återremiss; den kan icke betyda något annat än att man gillar hufvudsyftet, om man än är af olika åsikter i detaljerna, och jag får derfor anhålla om återremiss af det nu föredragna betänkandet.

Sid. 32. Jag ber endast få säga ett par ord med anledning af den siste talarens uppträdande. Jag har endast velat påpeka det origtiga i ett konstitutionellt samhälle, att en del af hälften utaf den ena statsmakten skall kunna i en fråga sådan som denna göra allt hvad den vill. I afseende på Riksbankens styrelse och förvaltning

hafva vi i denna Kammare ingenting att bestämma; makten ligger dervid helt och hållet hos majoriteten i Andra Kammaren, enär dessa frågor kunna komma att afgöras genom gemensam votering. Detta anser jag vara farligt, icke blott i vårt land, utan i hvilket land som helst. I frågor af vida mindre vikt erfordras, för att en föreslagen lag skall komma till stånd, bifall af båda Kamrarne äfvensom af regeringen efter det förslaget blifvit pröfvadt af landets högsta juridiska myndighet; men i dessa angelägenheter, som äro minst lika viktiga, ty alla eganderättsförhållanden äro i sin innersta grund derpå beroende, kan en majoritet inom ena Kammaren för tillfället eller för dagen göra om i grund hela lagstiftningen. Det är också på väg att nu snart gå derhän, och dertför intresserar jag mig nu särskildt för denna fråga. Det kan hända, att inom kort ett sådant beslut fattas, som, ehuru det blott synes gälla en obetydlig sifferförändring, dock rubbar den institution, hvilken kallas Riksbanken och som eger rätt att utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas, i grunden af dess tillvaro. Då anser jag det vara farligt, att detta beror endast på en för dagen rådande majoritet att besluta; och dervid har jag icke tänkt särskildt på en eller annan fraktion inom ett parti, utan det är sjelfva grundsatsen blott, som jag velat framhålla.

Hvad beträffar den ärade talarens från Helsingborg yttrande, att den här ifrågasatta ändringen skulle vara att taga en del af den makt, som den ena statsmakten nu innehar, från densamma för att lägga den till den andra, så, om jag vill taga den makten, är det icke för att jag vill att dess nuvarande innehafvare skall berövas densamma, utan dertför att jag tror, att det vore för hela samhällets väl ytterst gagneligt, om den föreslagna förändrade maktfördelningen mellan statsmakterna kunde ske, ehuru jag icke inser, huru det skulle kunna ske på annat sätt, än talaren här bredvid mig föreslog, nemligen genom att göra en kompensation mellan statsmakterna i afseende på hvarderas befogenhet enligt nu gällande grundlagar. För min del anser jag en lika stor fara, som den jag nyss nämnt, ligga deruti, att regeringen har uteslutande makt öfver den ekonomiska lagstiftningen och der kan göra mycket stor skada. Äfven derom skulle jag möjligen kunna säga att jag sett skynt af matt och steg, hvilka till äfventyrs i framtiden, om icke förr, kunna blifva mycket farliga.

Som sagdt, det är endast sjelfva grundsatsen och nödvändigheten att tänka derpå, som jag vid detta tillfälle velat framhålla, och endast från den synpunkten önskar jag frågas återremitterande. Om än Konstitutions-Utskottet haft skäl att afslå motionen från Utskottets synpunkt, att endast sådana ändringar böra göras, som äro högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så gäller detta icke för mig såsom representant, ty är en sak nyttig, så bör den ock vara möjlig, och då bör man ej rygga tillbaka för svårigheterna vid dess genomförande, utan söka framhålla nyttan och drifva saken igenom. Ur denna synpunkt yrkar jag nu återremiss.